

kwijt', 'Ken je het verschil tussen Hitler en Hess? De een neemt het vlees, de ander de benen', 'Weet je wie de langste arm ter wereld heeft? Hitler, want z'n rechterhand zit in Engeland', 'Ken je het telegram al dat Churchill aan Hitler gezonden heeft? 'monster ontvangen stop zend hele partij' '.

De commissaris van de provincie Zuid-Holland, jhr. mr. H. A. van Karnebeek, zei in die dagen tegen een bezoeker dat hij het gebeurde als 'het begin van het einde' beschouwde.¹ Zo dachten tallozen en die opinie werd versterkt door geruchten die alom de ronde gingen doen:

'Oproer in Hamburg en Keulen, Ribbentrop naar Rusland gevlucht, massa's Duitse vrouwen die over onze grens trachten uit te wijken en door ijlings derwaarts gedirigeerde marechausees worden tegengehouden, de NSB'ers hier gewaarschuwd en naar Mofrika vervoerd, alle communisten gearresteerd en ga zo maar door!²

In IJmuiden maakte op 17 mei de *IJmuiden Courant* met een bericht aan de gevel bekend dat volgens een Zwitsers persbureau Hitler en von Ribbentrop voor besprekingen naar Frankrijk zouden zijn vertrokken; dit was 'van bevoegde Duitse zijde' tegengesproken waarbij nog opgemerkt was: 'Uit de aard der zaak kan de plaats waar zij zich bevinden, niet worden opgegeven.' 'Het publiek dat voor het gebouw stond', aldus het illegale *Parool*,

'trok er de conclusie uit dat Hitler en von Ribbentrop zoek waren . . . Van alle kanten klonken uitroepen: 'Hitler en Ribbentrop zijn verdwenen!' 'Hoera, ze zijn weg!', 'Hitler is gevlucht! De moffen gaan 'm smeren!' 'Leve de koningin!' In een oogwenk was het zwart van de mensen. Heel IJmuiden liep uit. Onbekenden drukten elkander de hand . . . Spoedig begonnen grote groepen te zingen en te hossen om de komende ineenstorting van het Nazi-rijk te vieren. Duitse soldaten die voorbij kwamen, zwaaide men toe en men riep dat ze hun pakje maar moesten uittrekken, want het was nu afgelopen . . . Een Duits soldaat die op wacht stond en het nieuws hoorde, gooide zijn geweer en verdere uitrusting op de grond . . . en zei: 'Zo, als Hitler ook al verdwenen is, dan kan ik er ook tussen uit trekken. Ik ga aan de boemel in Amsterdam!' Onder de plaatselijke NSB'ers ontstond een paniek. Ze haastten zich, de beruchte plakaten van hun landverraderspartij van hun ramen te verwijderen. De meesten hielden zich schuil. Anderen dronken zich een stuk in de kraag. Voor het huis van de beruchte Woudenberg, commissaris van het NVV, ontstond een grote samenschooling . . . 'Gaan jullie maar weg', zeiden de vrouwen tot de aanwezige mannen, 'laat hem

¹ K. F. O. James: 'Aantekeningen' (1968-1970), p. 18 (Doc I-809 A, a-1).

² A. van Boven: *Jan Jansen in bezet gebied*, p. 55.